

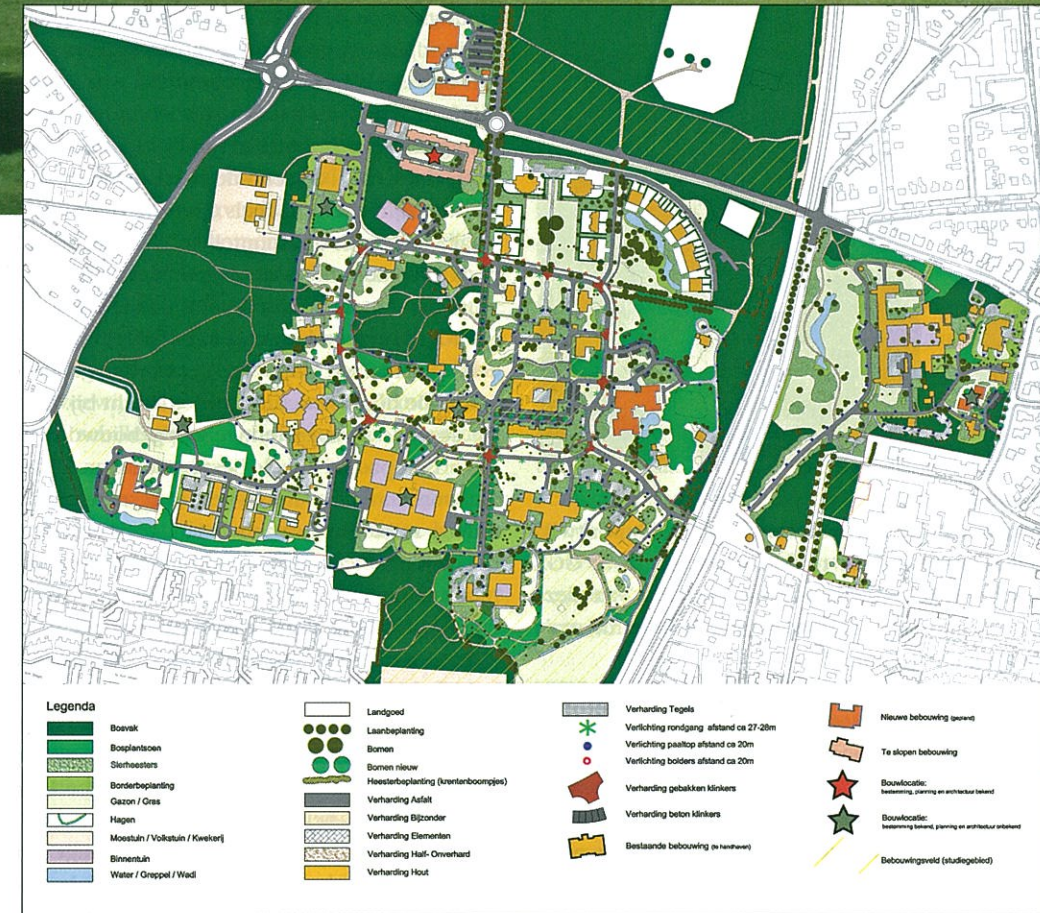
Een van de mooiste zorgterreinen van ons land
is aan vernieuwing toe

Irene Edzes
Vollmer & Partners
Stedebouw en Landschap

Landgoed Veldwijk: van visie tot visitekaartje

Een harmonische landschap dat aan het welzijn van cliënten en
patiënten bijdraagt – dat biedt landgoed Veldwijk. Om die bijdrage ook
in de toekomst te handhaven wordt het gehele terrein van het landgoed
herontwikkeld, met als resultaat een hernieuwde 'healing environment'.

Landgoed Veldwijk behoort
tot de fraaiste zorgterreinen
van Nederland.

Monumentale zorgpaviljoens dragen bij aan de
cultuurhistorische waarde
van Veldwijk.

Inzet: Ontwerp voor de
buitenruimte van GGZ
Meerkanten in Ermelo.

Landgoed Veldwijk is het aantrekkelijke adres van GGZ Meerkanten in Ermelo. Het behoort tot de fraaiste zorgterreinen van Nederland, maar is wel dringend toe aan vernieuwing. De monumentale zorgpaviljoens en mooie groenstructuren maken het terrein van grote cultuurhistorische waarde. Door latere toevoegingen is op sommige plekken echter een structuurloze brij ontstaan van op- en aanvullingen. Daarnaast is er behoefte aan vervanging van een deel van de aanwezige zorgvoorzieningen en aan de realisatie van extra zorgvoorzieningen. Op korte termijn zullen onder andere regionale gezondheidscentra voor ouderen-, volwassenen-, kinder- en jeugdpsychiatrie hier een plek krijgen. Het landgoed krijgt met de komende veranderingen de kans om een metamorfose te

ondergaan die recht doet aan de oorspronkelijke kwaliteiten.

Het van oorsprong negentiende-eeuwse landgoed vormt de thuisbasis voor patiënten, cliënten en medewerkers in de geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg. Delen van het terrein hebben een ruimtelijke opbouw die kenmerkend is voor de (Engelse) landschapstijl. Zwierige paden meanderen door glooiende grasvlaktes. Imposante solitaire bomen vangen de blik en voorzien in schaduwrijke plekken. Tegen een decor van dichte bosvakken vormen de oude paviljoens en een enkel watervlak fraaie oriëntatiepunten. De bijdrage van dit harmonische landschap aan het welzijn van cliënten en patiënten heeft in de eenentwintigste eeuw niet aan belang ingeboet. Herstel van dit

Bij de herontwikkeling van landgoed Veldwijk worden praktische eisen en de kracht van de eenvoud gebruikt om de taal van het landschap te versterken. Het landschap en de heilzame omgeving die daarin is ingebed, krijgen daarmee een duurzaam toekomstperspectief.

Twee deelgebieden van de projectenkaart nader uitgelicht.

landschap staat dan ook centraal bij de herontwikkeling van het hele terrein. Opdrachtgever GGZ Meerkanten herkende de meerwaarde van deze aanpak en maakt zich sterk voor een hernieuwde 'healing environment'.

VISIE EN PROGRAMMA

Aanwezige kwaliteiten vormen het uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen; een duurzame aanpak die kenmerkend is voor ons bureau. Al in de Ruimtelijke Visie die wij opstelden in 2006 vormt de waardevolle context een belangrijke pijler en wordt het landschap opgevat als drager van de herontwikkeling van het landgoed. In de stappen volgend op de Ruimtelijke Visie (handboek voor de buitenruimte, inrichtingsplannen) is dit leidende principe vastgehouden. Op basis van de huidige aanwezige natuurwaarden op het terrein wordt in de visie een onderscheid gemaakt tussen verschillende groenmilieus: het bosgebied aan de noordzijde, het coulissegebied op de overgang naar de bebouwde kom en het centrale park in landschapstijl.

In de Ruimtelijke Visie staat het zorgprogramma centraal. Het streven is om dit programma te integreren in een levendige en gevarieerde woon- en werkomgeving. De visie biedt dan ook ruimte aan wonen en werken. Door woningbouw mogelijk te maken worden bovendien de condities geschapen om een belangrijk deel van de monumentale panden op het terrein een bestemming te geven die

De verschillende projecten binnen het gebied zijn op deze kaart duidelijk gemarkeerd.

een duurzame instandhouding van deze panden garandeert. Ook andere voorzieningen als ouderen-huisvesting en een kinderdagverblijf behoren tot de mogelijkheden.

HOOFDSTRUCTUUR: DE CENTRALE AS EN DE LUS

Door de vele ingrepen en toevoegingen uit de twintigste eeuw is de structuur en de oriëntatie op het landgoed vertroebeld. Eén van de kernpunten van de visie is het introduceren van een krachtige hoofdstructuur, als casco voor de verdere ontwikkelingen. Deze hoofdstructuur is opgebouwd uit twee elementen: de centrale as en de lus. Beide elementen zijn in feite al deels op de locatie aanwezig, maar worden in de Ruimtelijke Visie versterkt. Als drager van de verkeersafwikkelingen op het terrein worden as en lus ruimtelijk verbijzonderd door begeleiding van een bomenlaan of solitaire en door een bijzondere vormgeving. Belangrijke gebouwen zetten de hoofdstructuur verder kracht bij.

De centrale as is grotendeels opgebouwd uit een historisch pad en enkele bestaande lanen. Deze delen worden tot een hecht geheel gesmeed. De centrale as reikt over het gehele landgoed en verbindt het woongebied aan de zuidzijde met het bosgebied aan de noordzijde.

Ook de lus is al aanwezig, maar moeilijk herkenbaar. Een nieuwe doorsteek maakt de lus tot een helder gebaar.

KNOOPPUNTEN EN SCHAKELS

Langs de centrale as bevinden zich twee knooppunten die de belangrijkste schakels vormen op het landgoed. Daar waar de as verspringt vormt zich het eerste knooppunt als hart van het landgoed. Verschillende paden komen hier samen. Rond dit plein groeperen zich belangrijke voorzieningen, zoals het hoofdgebouw, een collectieve eetgelegenheden, het economiegebouw en de sporthal.

Het tweede knooppunt bevindt zich bij de rotonde bij de Horsterweg. Op de rotonde Horsterweg sluit een belangrijke toegangsweg tot landgoed Veldwijk aan. Nieuwe bebouwing zet hier de totstandkoming van een uitnodigend entreegebied kracht bij. De eindpunten van de as worden beschouwd als verbindingen met de omgeving en met accenten benadrukt. Aan de zuidzijde wordt de as beëindigd met een sprekend gebouw en aan de noordzijde met een landschappelijk accent. Ze markeren daarmee het landgoed naar zowel het woongebied van Ermelo als naar het Veluws landschap. Op beide punten komen verschillende paden samen en wordt het landgoed verknoopt met zijn omgeving.

UITWERKING EN INRICHTING

In de gangbare praktijk bestaat de neiging om vooral te denken vanuit programma en bebouwing. Het landschap wordt daarbij als een tapijt geplooid rond een reeks aan praktische zaken (parkeren, hekwerken, bevoorrading). Het inrichtingsplan voor landgoed Veldwijk doet eigenlijk het omgekeerde: het landschap wordt versterkt en hersteld en haast terloops worden daarbij nieuwe functies en praktische zaken meegenomen en ingepast.

De Engelse landschapstijl is het leidende motief geworden bij de inrichtingsplannen. Gekozen is voor een hedendaagse vormtaal die past bij deze stijl. Routes zijn zorgvuldig geënceneerd langs bebouwing, solitaire bomen, grasvlaktes en dichte bosvakken. In het opgestelde 'Handboek voor de buitenruimte' zijn voor het hele terrein geldende keuzes vastgelegd met betrekking tot verlichtingsarmaturen, inrichtingselementen zoals zitmeubilair en bewegwijzering. Op basis van dit handboek is voor verschillende nieuwbouwlocaties de verdere uitwerking verzorgd.

Per locatie is een nauwkeurige analyse gemaakt van de aanwezige bomen en bosschages. Het inrichtingsontwerp is vervolgens afgestemd op het gebruik en de behoefte van de beoogde gebruikers en zorgvuldig aangesloten op de landschappelijke hoofdstructuur. Voorzieningen die om meer privacy vragen en storende elementen als laden en lossen, parkeren en vuilnisopslag worden zoveel mogelijk aan het zicht onttrokken. De inrichting is open en toegankelijk waar dat gewenst is en gesloten en gesloten waar dat nodig wordt geacht. De bloeiwijze van de beplanting is afgestemd op de wenselijke mate waarin gebruikers visueel geprikkeld worden. Centraal op het terrein komt een plein als waardige ontmoetingsplek.

De Centrale As zal over de gehele lengte worden beplant met een enkelzijdige beukenlaan met een onderbegroeiing van krentenboompjes. Deze boompjes luiden uitbundig het voorjaar in met een omvangrijke hoeveelheid witte bloemen en kondigen even uitbundig het najaar aan met fraaie rode bladeren. Langs de lus toont landgoed Veldwijk zich als een waar landschapspark met gestileerde boompartijen, bloeiende heestergroepen, uitnodigende gazons en subtiele glooiingen.

AANLEG EN BEHEER

Een mooi terrein is de eerste opgave, zorgen dat het mooi blijft is minstens zo belangrijk. Beheersmatige aspecten bepalen de fijnheid en het karakter van het landgoed als geheel. Voor het hele ter-

rein geldt dat met beheertechnische ingrepen een grote bijdrage kan worden geleverd aan het versterken van de kenmerkende parksfeer. Zo heeft de ligging van het landgoed op de rand van het Veluwemassief een licht geaccidenteerd terrein tot gevolg dat echter nauwelijks als zodanig herkenbaar is door dichte beplanting en slecht onderhouden paden. Door onderbegroeiing plaatselijk te verwijderen en paden te herstellen of nieuw aan te leggen wordt het park optimaal getoond aan bewoners, gebruikers en passanten.

VISIE ALS VOORRECHT

Landgoed Veldwijk is rijk aan bomen en bos. De aard en de waarde van de beplanting is zorgvuldig in kaart gebracht. Veel van de waardevolle bomen op het terrein hebben ongeveer dezelfde leeftijd. Het gevaar bestaat dat de bijzondere kwaliteit van het terrein op den duur zal verdwijnen. Aanpassing van de groenstructuur (al dan niet noodgedwongen) vormt een uitgelezen kans om in delen van het terrein een begin te maken met de verjonging van het groen en de aanplant van de waardevolle bomen van de toekomst. De grote landschappelijke en natuurlijke waarde van het landgoed kan zo behouden blijven voor de komende decennia.

Het is een voorrecht om een visie te formuleren voor een bijzondere plek als deze en aan de uitwerking hiervan tot in detail vorm te kunnen geven. Ons plan voor de herontwikkeling van landgoed Veldwijk zoekt naar de kracht van de eenvoud door de wijze waarop praktische eisen zijn opgenomen in de taal van het landschap. Op deze manier krijgt niet alleen het landschap, maar ook een heilzame omgeving duurzaam toekomstperspectief.

De centrale as en de lus vormen samen de krachtige hoofdstructuur van het vernieuwde landgoed.